

Άννα Δ. Σιάτρα
Ηρακλής Αρ. Καρακόλιος

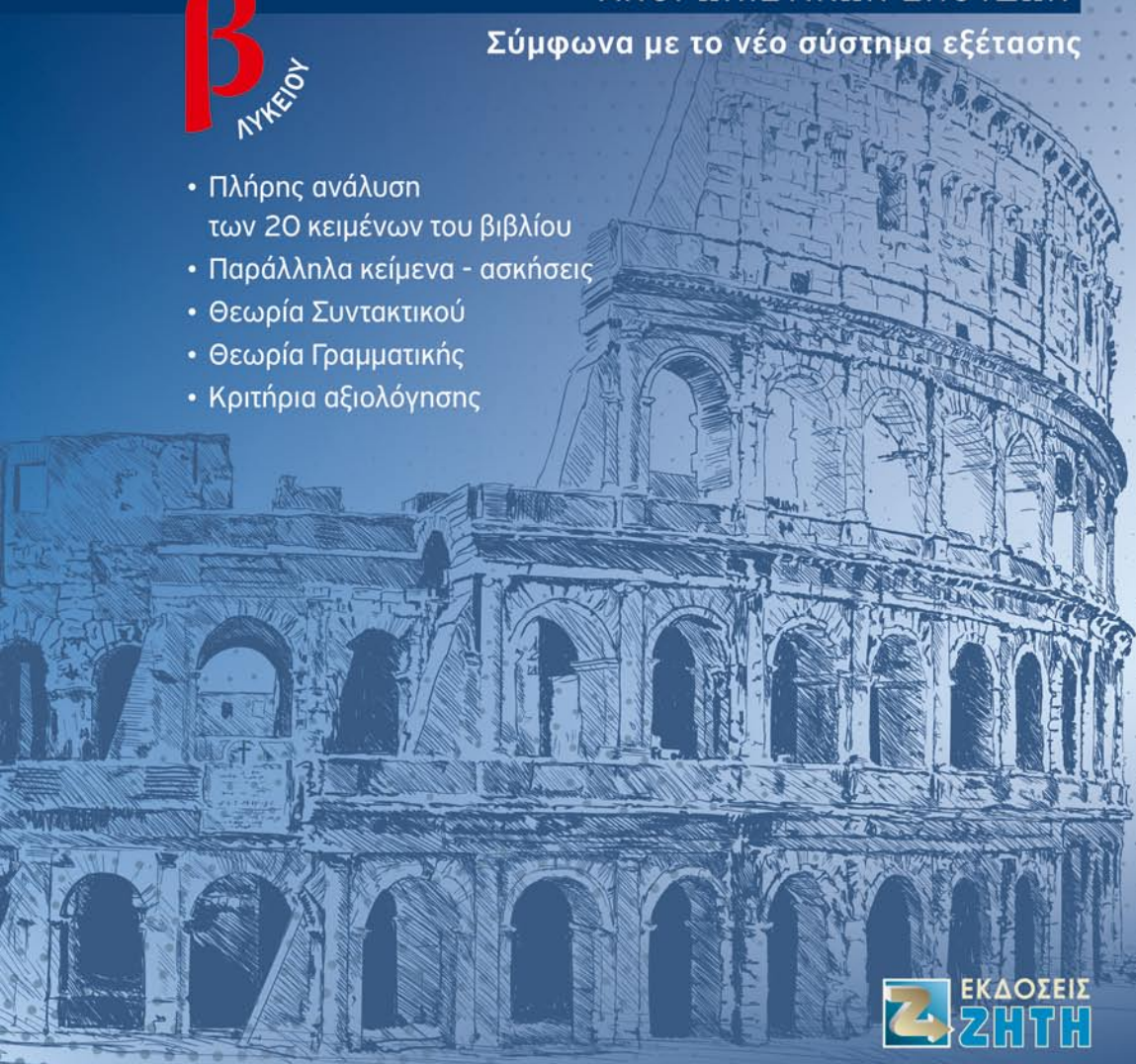
ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Β
ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σύμφωνα με το νέο σύστημα εξέτασης

- Πλήρης ανάλυση των 20 κειμένων του βιβλίου
- Παράλληλα κείμενα - ασκήσεις
- Θεωρία Συντακτικού
- Θεωρία Γραμματικής
- Κριτήρια αξιολόγησης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΖΗΤΗ

ISBN 978-960-456-562-7

© Copyright: Μάρτιος 2021, Α. Σιάτρα, Η. Καρακόλιος, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ Ι.Κ.Ε.

18ο χλμ Θεσσαλονίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Πρόλογος

Το μάθημα των Λατινικών, που επανήλθε στη Β' τάξη Γενικού Λυκείου, έχει ως κύριο σκοπό να συμβάλλει στην καλλιέργεια της ανθρωπιστικής παιδείας. Η διδασκαλία του στοχεύει στην εξοικείωση των μαθητών με τη λατινική γλώσσα και τη γνωριμία τους με τη ρωμαϊκή γραμματεία. Επιπλέον, σκοπός του μαθήματος είναι οι μαθητές να γνωρίσουν βασικά στοιχεία της ρωμαϊκής γραμματείας, να κατανοούν εκφράσεις της Λατινικής που μπορούν να ενσωματωθούν στη νέα ελληνική γλώσσα, να αντιλαμβάνονται τις επιδράσεις της λατινικής γλώσσας σε άλλες ευρωπαϊκές, να συνειδητοποιήσουν τη σχέση της Λατινικής με την Αρχαία Ελληνική, να μελετήσουν βασικά στοιχεία της λατινικής γλώσσας.

Το **παρόν βιβλίο** προορίζεται τόσο για τον μαθητή όσο και για τον εκπαιδευτικό που επιδιώκει όχι μόνο την προετοιμασία για τις εισαγωγικές εξετάσεις αλλά και την υλοποίηση των παραπάνω στόχων.

Πιο συγκεκριμένα, το βιβλίο περιέχει:

- ✓ **Ερωτήσεις κλειστού τύπου που αφορούν τα κεφάλαια της εισαγωγής του βιβλίου.**
- ✓ **Ανάλυση κάθε μαθήματος, όπου περιέχονται:**
 - Σκοποί και στόχοι κάθε μαθήματος.
 - Εισαγωγικό σημείωμα που αφορά το κείμενο και τον συγγραφέα του.
 - Νοηματική απόδοση των κειμένων.
 - Μετάφραση του κειμένου σε απλή παράθεση και σε αντιστοίχιση.
 - Αναλυτική αναγνώριση των λέξεων του κειμένου.
 - Πίνακας με λέξεις λατινικής που συγγενεύουν με τη νέα ελληνική και άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες.
 - Λατινικοί όροι που χρησιμοποιούνται στα νέα ελληνικά.
 - Γραμματική αναγνώριση των λέξεων του κειμένου.
 - Υποδείγματα κλίσεων διαφόρων λέξεων (ουσιαστικών, επιθέτων, ρημάτων κ.ά.) από το κείμενο.
 - Πλήρης συντακτική ανάλυση.
 - Παρουσίαση της γραμματικής του μαθήματος με ασκήσεις εμπέδωσης.
 - Παρουσίαση του συντακτικού του μαθήματος με ασκήσεις εμπέδωσης.
 - Ενδεικτικές ασκήσεις μετασχηματισμού.
 - Ασκήσεις επανάληψης σε κάθε μάθημα.

Το βιβλίο επίσης περιέχει:

- ✓ Επαναληπτικά κριτήρια αξιολόγησης,
- ✓ Παράλληλα κείμενα – στοιχεία πολιτισμού,
- ✓ Θεωρία Συντακτικού,
- ✓ Θεωρία Γραμματικής,
- ✓ Απαντήσεις σε όλες τις ασκήσεις και τα κριτήρια,
- ✓ Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.

Φεβρουάριος 2021

Άννα Σιάτρα, Ηρακλής Καρακόλιος

Περιεχόμενα

A. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Εισαγωγή (ερωτήσεις κλειστού τύπου)	11
I. Ο εξόριστος ποιητής	17
II. Διδώ και Αινείας	33
III. Η περιπέτεια της Ανδρομέδας	48
IV. Τα ήθη των αρχαίων Ρωμαίων	65
V. Ένας «λάτρης» του Βιργιλίου	81
1ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	99
2ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	103
VI. Οι νόμοι	106
VII. Ετοιμασίες για ξεχειμώνιασμα	122
VIII. Όταν βγεις στο κυνήγι, πάρε μαζί σου μολύβι και χαρτί	140
IX. Η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στη Ρώμη	158
X. Η προφητεία του Δία	175
3ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	193
4ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	196
XI. Η Ρώμη και η Καρχηδόνα	199
XII. Ο ύπατος Αιμίλιος Παύλος και το σκυλάκι της κόρης του	218
XIII. Πώς η γνώση νίκησε τη δεισιδαιμονία	235
XIV. Ένα φοβερό όνειρο	252
XV. Τα ήθη των Γερμανών	276
5ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	293
6ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	296
XVI. Η τελευταία μάχη του Καίσαρα στη Γαλατία	299
XVII. Φόβος μπροστά στο άγνωστο	321
XVIII. Ο Ηρακλής στην Ιταλία	337
XIX. Η συνωμοσία του Κατιλίνα	358
XX. Πίσω από τις κουρτίνες ή πώς ο Κλαύδιος έγινε αυτοκράτορας	373
7ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	395
8ο. Επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης	398

Β. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ – ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

I.	Ο εξόριστος ποιητής	403
II.	Διδώ και Αινείας	404
III.	Η περιπέτεια της Ανδρομέδας	406
IV.	Τα ήθη των αρχαίων Ρωμαίων	407
V.	Ένας «λάτρης» του Βιργιλίου	409
VI.	Οι νόμοι	411
VII.	Ετοιμασίες για ξεχειμώνιασμα	412
VIII.	Όταν βγεις στο κυνήγι, πάρε μαζί σου μολύβι και χαρτί	414
IX.	Η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στη Ρώμη	415
X.	Η προφητεία του Δία	416
XI.	Η Ρώμη και η Καρχηδόνα	419
XII.	Ο ύπατος Αιμίλιος Παύλος και το σκυλάκι της κόρης του	420
XIII.	Πώς η γνώση νίκησε τη δεισιδαιμονία	421
XIV.	Ένα φοβερό όνειρο	423
XV.	Τα ήθη των Γερμανών	425

Γ. ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ – ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ**Α. Θεωρία Συντακτικού**

Αυτοπάθεια	429
Αλληλοπάθεια	430
Το απαρέμφατο και το υποκείμενό του	430
Ενεργητική-παθητική σύνταξη	431
Η σύνταξη των προθέσεων	432
Μετοχή	434
Δευτερεύουσες προτάσεις	442
Τα είδη του cum	446
Παθητική περιφραστική συζυγία	446
Γερουνδιακή έλξη	448

Β. Θεωρία Γραμματικής

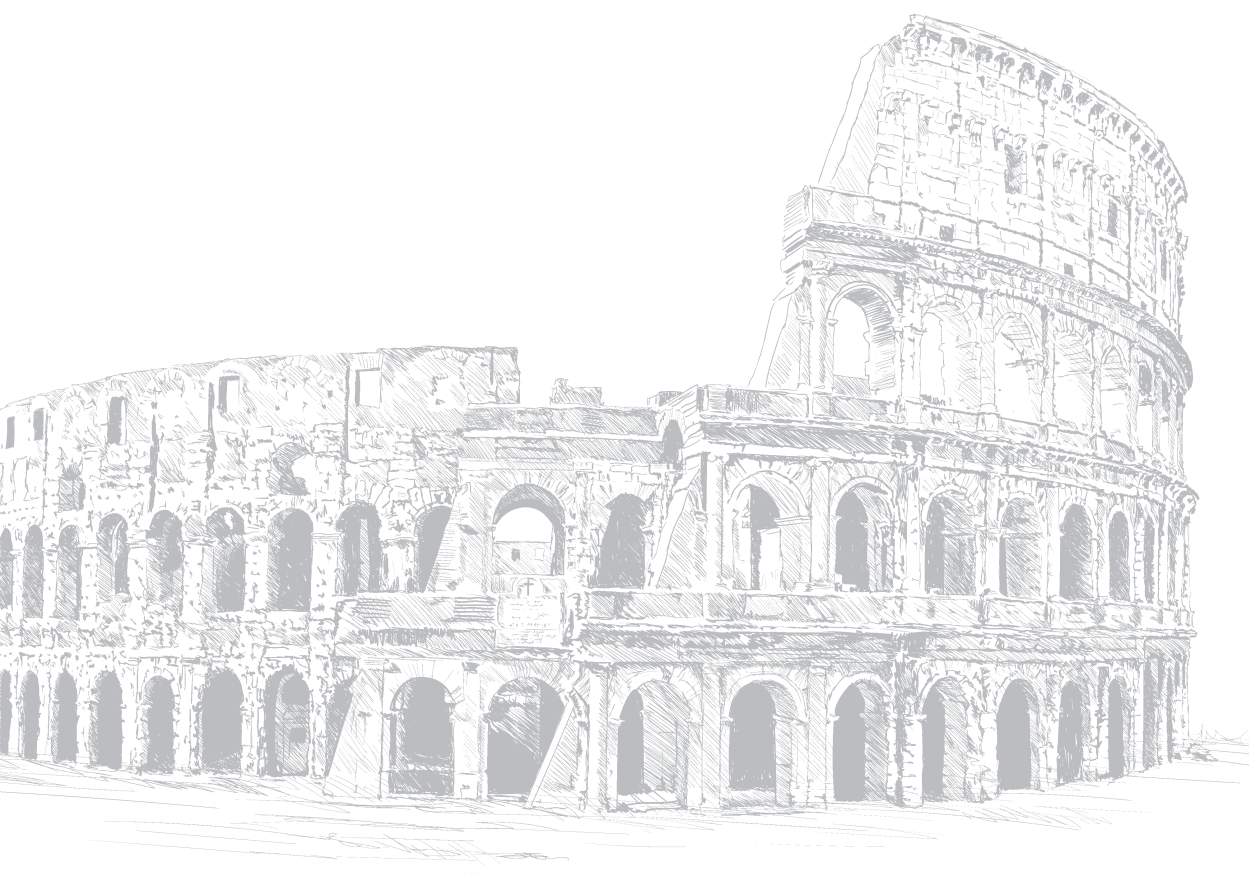
Ουσιαστικά	449
Α' κλίσης	449
Β' κλίσης	450
Γ' κλίσης	451

Δ' κλίσης	452
Ε' κλίσης	452
Κλίση κύριων ονομάτων και ονομάτων προερχόμενων από τη Νεοελληνική των κειμένων 1-20	453
Επίθετα	454
Β' κλίσης	454
Γ' κλίσης	455
Κλίση συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού επιθέτων	457
Παραθετικά επιθέτων	458
Αντωνυμίες	459
Αντωνυμικά επίθετα	465
Ρήματα	467
Το βοηθητικό ρήμα	467
Ενεργητική φωνή	468
Παθητική φωνή	472
Τα 15 ρήματα της Γ' συζυγίας σε -ιο	476
Αποθετικά ρήματα	478
Ημιαποθετικά ρήματα	482
Ελλειπτικά ρήματα	484
Ανώμαλα ρήματα	487
Περιφραστική συζυγία	496

Δ. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Ερωτήσεων σχολικού βιβλίου	501
Επαναληπτικές ασκήσεις σχολικού βιβλίου	523
Β. Ασκήσεων και κριτηρίων αξιολόγησης	529
Βιβλιογραφία	557

Ανάλυση
μαθημάτων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

- 1** Να συμπληρωθούν τα κενά με τις κατάλληλες πληροφορίες για τη λατινική γλώσσα, όπως αυτές παρουσιάζονται στην εισαγωγή του σχολικού βιβλίου.

Η λατινική γλώσσα ήταν η διάλεκτος των _____, δηλ. των κατοίκων της περιοχής του Λατίου, στην οποία βρίσκεται και η Ρώμη. Η διάλεκτος αυτή, όπως και άλλες διαλέκτοι της αρχαίας Ιταλία ανήκει στην _____ γλωσσική οικογένεια. Η λατινική υπερίσχυσε των άλλων διαλέκτων με την _____ των Ρωμαίων σ' όλη την _____ χερσόνησο. Οι Ρωμαίοι, ενώ για όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιούσαν το εθνικό επίθετο «ρωμαίος», για τη γλώσσα τους διατήρησαν το επίθετο _____.

- 2** Να σημειώσετε ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις.

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
I. Η Λατινική με την Ελληνική έχουν κοινή καταγωγή από την Ινδοευρωπαϊκή.	☐	☐
II. Το λατινικό αλφάβητο στην πραγματικότητα είναι αγγλικό.	☐	☐
III. Η αρχέγονη λατινική γλώσσα ήταν λιτή.	☐	☐
IV. Η συστηματική καλλιέργεια της Λατινικής και η παραγωγή αξιόλογων κειμένων έγινε μετά την ιστορική «συνάντηση» των Ρωμαίων με τους Έλληνες που πραγματοποιήθηκε το 100 π.Χ.	☐	☐
V. Για τον 3ο π.Χ. αιώνα διαθέτουμε ελάχιστα γραπτά μνημεία των Λατίνων.	☐	☐

- 3** Να διαλέξετε μια από τις απαντήσεις που παρουσιάζονται για κάθε πρόταση.

I. Οι Ρωμαίοι, ενώ για όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιούσαν το εθνικό επίθετο «ρωμαίος», για τη γλώσσα τους διατήρησαν το επίθετο _____.

A. ☐ ιταλική B. ☐ λατινική Γ. ☐ ρωμαϊκή

II. Η αρχέγονη λατινική γλώσσα ήταν _____.

A. ☐ περίπλοκη B. ☐ περίτεχνη Γ. ☐ λιτή

III. Η συστηματική καλλιέργεια της Λατινικής και η παραγωγή αξιόλογων κειμένων έγινε μετά την ιστορική «συνάντηση» των Ρωμαίων με τους _____.

A. ☐ Έλληνες B. ☐ Γερμανούς Γ. ☐ Καρχηδόνιους

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Σκοποί και στόχοι του μαθήματος:

1. Αξιοποιώντας κριτικά τις πληροφορίες του εισαγωγικού σημειώματος να γνωρίσει ο μαθητής έναν από τους σπουδαιότερους επικούς και ελεγειακούς **Λατίνους ποιητές, τον Οβίδιο.**
2. Να μπορεί να μεταφράζει το κείμενο αξιοποιώντας λειτουργικά το λεξιλόγιό του.
3. Να αναγνωρίζει γραμματικά τα ουσιαστικά της **α' κλίσης.**
4. Να αναγνωρίζει γραμματικά την **Οριστική Ενεργητικού Ενεστώτα της α' συζυγίας** ρημάτων και το βοηθητικό ρήμα **sum.**
5. Να κατανοεί ότι το επίθετο, ως **επιθετικός ή κατηγορηματικός προσδιορισμός**, συμφωνεί με το ουσιαστικό στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση, και κανονικά βρίσκεται μετά το ουσιαστικό.

A. Εισαγωγικά

- Ο Οβίδιος (Publius Ovidius Naso: 43 π.Χ. - 17 μ.Χ.) υπήρξε επικός και ελεγειακός ποιητής.
- Για λόγους που δε γνωρίζουμε ακριβώς, ο αυτοκράτορας Αύγουστος (63 π.Χ. - 14 μ.Χ.) τον εξόρισε στους Τόμους της Μαύρης θάλασσας, όπου ο ποιητής πεθαίνει χωρίς να ξαναδεί την Ιταλία.
- Με τις επιστολές από την εξορία στήνει ένα «ποιητικό μνημείο» για τον κύκλο των φίλων του.
- Στον δρόμο για την εξορία συνθέτει το πρώτο βιβλίο ελεγειακών επιστολών και με το πέρασμα του χρόνου επεκτείνεται και σε άλλα πέντε βιβλία.
- Ο ποιητής Οβίδιος θεωρείται το μεγαλύτερο ποιητικό ταλέντο της εποχής του (43 π.Χ. - 17 μ.Χ.). Διακρινόταν για την πολυμάθειά του, διέθετε ιδιαίτερη ρητορική παιδεία και συγγραφική ικανότητα. Ξεκίνησε να γράφει νέος ερωτικές ελεγείες, αλλά ασχολήθηκε και με τη διδακτική ποίηση, την έντεχνη επιστολογραφία, την επική και τη δραματική ποίηση.

Β. Νοηματική απόδοση του κειμένου

Ο Οβίδιος, όντας εξόριστος, αναπτύσσει τον προβληματισμό του αναφορικά με την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει. Οι γεμάτες παράπονα και απογοήτευση επιστολές του ποιητή αποτυπώνουν σε βάθος την εμπειρία του μακριά από τη Ρώμη. Παράλληλα, εκφράζει τον διακαή του πόθο για αποκατάσταση της αδικίας που υφίσταται.

Γ. Κείμενο

Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poëtam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

Δ. Μετάφραση

Ο Οβίδιος, ο ποιητής είναι εξόριστος στην Ποντική γη. Γράφει συχνά επιστολές στη Ρώμη. Οι επιστολές είναι γεμάτες παράπονα. Επιθυμεί τη Ρώμη και θρηνεί για την αντίξοχη τύχη του. Διηγείται για τους βάρβαρους κατοίκους και για την παγωμένη γη. Οι έγνοιες και οι δυστυχίες βασανίζουν τον ποιητή. Με τις επιστολές μάχεται ενάντια στην αδικία. Η Μούσα είναι η μοναδική φίλη του ποιητή.

Ε. Μετάφραση σε αντιστοίχιση

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
<i>Ovidius poeta exulat in terra Pontica.</i>	Ο Οβίδιος, ο ποιητής είναι εξόριστος στην Ποντική γη.
<i>Scriptitat epistulas Romam.</i>	Γράφει συχνά επιστολές στη Ρώμη.
<i>Epistulae sunt plenae querelarum.</i>	Οι επιστολές είναι γεμάτες παράπονα.
<i>Desiderat Romam</i>	Επιθυμεί τη Ρώμη
<i>et deplorat adversam fortunam.</i>	και θρηνεί για την αντίξοχη τύχη του.
<i>Narrat de barbaris incolis</i>	Διηγείται για τους βάρβαρους κατοίκους
<i>et de gelida terra.</i>	και για την παγωμένη γη.
<i>Curae et miseriae excruciant poetam.</i>	Οι έγνοιες και οι δυστυχίες βασανίζουν τον ποιητή.
<i>Epistulis repugnat contra iniuriam.</i>	Με τις επιστολές μάχεται ενάντια στην αδικία.
<i>Musa est unica amica poetae.</i>	Η Μούσα είναι η μοναδική φίλη του ποιητή.

Στ. Λεξιλόγιο – γραμματική αναγνώριση

Ovidius: ονομαστική ενικού, αρσενικό β' κλίσης του ουσ. **Ovidius, Ovidii/Ovidi** = ο Οβίδιος.

Ovidius
Ovidii/Ovidi
Ovidio
Ovidium
Ovidi
Ovidio

poeta: ονομαστική ενικού, αρσενικό α' κλίσης του ουσ. **poeta, poetae** = ο ποιητής.

in: πρόθεση (+ αφαιρετική) = σε.

terra: αφαιρετική ενικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **terra, terrae** = η γη, η χώρα.

Pontica: αφαιρετική ενικού, επίθετο β' κλίσης, θηλ. γένους, **Ponticus, -a, -um** = Ποντικός.

exulat: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας

exulo, exulavi, exulatum, exulare = είμαι εξόριστος.

epistulas: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **epistula, epistulae** = η επιστολή.

Romam: αιτιατική ενικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **Roma, Romae** = η Ρώμη. Δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

scriptitat: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας

scriptito, scriptitavi, scriptitatum, scriptitare = γράφω συχνά.

epistulae: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **epistula, epistulae** = η επιστολή.

plena: ονομαστική πληθυντικού, επίθετο β' κλίσης, θηλ. γένους, **plenus, -a, -um** = γεμάτος.

querelarum: γενική πληθυντικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **querela, querelae** = το παράπονο.

sunt: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα του ρήμ. **sum, fui, —, esse** = είμαι.

Romam: αιτιατική ενικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **Roma, Romae** = η Ρώμη. Δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

desiderat: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας **desidero, desideravi, desideratum, desiderare** = επιθυμώ, ποθώ.

et: συμπλεκτικός (παρατακτικός) σύνδεσμος = και.

fortunam: αιτιατική ενικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **fortuna, fortunae** = η τύχη.

adversam: αιτιατική ενικού, επίθετο β' κλίσης, θηλ. γένους, **adversus, -a, -um** = αντίξοος.

deplorat: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας **deploro, deploravi, deploratum, deplorare** = θρηνώ.

narrat: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας **narro, narravi, narratum, narrare** = διηγούμαι.

de: πρόθεση (+ αφαιρετική) = για, σχετικά με.

incolis: αφαιρετική πληθυντικού αρσενικό και θηλυκό γένος του ουσ. **incola, incolae** = ο, η κάτοικος.

barbaris: αφαιρετική πληθυντικού, επίθετο β' κλίσης αρσ. (ή και θηλ.) γένους, του **barbarus, -a, -um** = βάρβαρος.

de: πρόθεση (+ αφαιρετική) = για, σχετικά με.

terra: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, α' κλίσης του ουσ. **terra, terrae** = η γη, η χώρα.

gelida: αφαιρετική ενικού, επίθετο β' κλίσης, θηλ. γένους, **gelidus, -a, -um** = παγωμένος.

poetam: αιτιατική ενικού, αρσενικό α' κλίσης του ουσ. **poeta, poetae** = ο ποιητής.

curae: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **cura, curae** = η έγνοια.

et: συμπλεκτικός (παρατακτικός) σύνδεσμος = και.

miseriae: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **miseria, miseriae** = η δυστυχία.

excruciant: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας του ρήμ. **excrucio, excruciani, excruciatum, excruciare** = βασανίζω.

epistulis: αφαιρετική πληθυντικού, θηλυκό

α' κλίσης του ουσ. **epistula, epistulae** = η επιστολή.

contra: πρόθεση (+ αιτιατική) = ενάντια σε.

iniuriam: αιτιατική ενικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **iniuria, iniuriae** = η αδικία.

repugnat: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής α' συζυγίας του ρήμ. **repugno, repugnavi, repugnatum, repugnare** = μάχομαι.

Musa: ονομαστική ενικού, θηλυκό α' κλίσης του ουσ. **Musa, Musae** = η Μούσα.

est: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα του ρήμ. **sum, fui, –, esse** = είμαι.

unica: ονομαστική ενικού, επίθετο β' κλίσης, θηλ. γένους, **unicus, -a, -um** = μοναδικός.

Ζ. Σχέση λατινικής γλώσσας με τη νέα ελληνική και άλλες ευρωπαϊκές

Λατινική	Νέα ελληνική	Άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες
poeta	ποιητής	Αγγλικά: poet Γαλλικά: poete
exulo	(ζω) εξόριστος	Αγγλικά: exile Γαλλικά: exiler
epistula	επιστολή	Αγγλικά: epistle Γαλλικά: epistolier
fortuna	φουρτούνα	Αγγλικά: fortune Γαλλικά: fortune
barbarus	βάρβαρος	Αγγλικά: barbarian Γαλλικά: barbare
cura	κουράω	Αγγλικά: cure Γαλλικά: cure
miseria	μιζέρια	Αγγλικά: miser Γαλλικά: misere
contra	κόντρα	Αγγλικά: contra Γαλλικά: contre

Λατινικές φράσεις που χρησιμοποιούνται στα νέα ελληνικά

A posteriori = μετά από εμπειρική παρατήρηση, εκ των υστέρων

Π.χ. Η αξιολόγηση των έργων από την επιτροπή ξεκίνησε **a posteriori** με αποτέλεσμα να υπάρξουν πολλές επιπτώσεις.

A priori = εκ των προτέρων, χωρίς παρατήρηση

Π.χ. Η ιδέα υπήρξε **a priori** και στη συνέχεια προχώρησαν στην υλοποίησή της.

Ad hoc = για αυτό ειδικά

Π.χ. Συντάχθηκε **ad hoc** επιτροπή για την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω του κορωνοϊού.

Casus belli = αιτία πολέμου

Π.χ. **Casus belli** η επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 μίλια στο Αιγαίο.

Η. Ταξινόμηση των λέξεων σε πίνακες

Ουσιαστικά		
Α' κλίση		Β' κλίση
poeta -ae (αρσ.)	incola -ae (αρσ.)	Ovidius, Ovidii (-i) (αρσ.)
terra -ae (θηλ.)	cura -ae (θηλ.)	
epistula -ae (θηλ.)	miseria -ae (θηλ.)	
Roma -ae (θηλ., χωρίς πληθ.)	iniuria -ae (θηλ.)	
querela -ae (θηλ.)	Musa -ae (θηλ.)	
fortuna -ae (θηλ.)	amica -ae (θηλ.)	

Επίθετα	Παραθετικά επιθέτων		
Β' κλίση	Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
Ponticus, -a, -um	plenus, -a, -um	plenior, -ior, -ius	plenissimus, -a, -um
plenus, -a, -um	adversus, -a, -um	adversior, -ior, -ius	adversissimus, -a, -um
adversus, -a, -um	barbarus, -a, -um	barbarior, -ior, -ius	barbarissimus, -a, -um
barbarus, -a, -um	gelidus, -a, -um	gelidior, -ior, -ius	gelidissimus, -a, -um
gelidus, -a, -um			
unicus, -a, -um			

Σύνδεσμοι	Προθέσεις
et (συμπλεκτικός)	in (+ αφαιρ.) de (+ αφαιρ.) contra (+ αιτιατ.)

Αρχικοί χρόνοι ρημάτων

sum	fui	—	esse
------------	------------	---	-------------

Α' ΣΥΖΥΓΙΑ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΣΟΥΠΙΝΟ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
exulo	exulavi	exulatum	exulare
scriptito	scriptitavi	scriptitatum	scriptitare
desidero	desideravi	desideratum	desiderare
deploro	deploravi	deploratum	deplorare
narro	narravi	narratum	narrare
excrucio	excruciavi	excruciatum	excruciare
repugno	repugnaui	repugnatum	repugnare

Θ.Υποδείγματα κλίσεων και χρονικών αντικαταστάσεων

Ενικός αριθμός

Nom.	poeta	terra gelida	epistula plena	musa
Gen.	poetae	terrae gelidae	epistulae plenae	musae
Dat.	poetae	terrae gelidae	epistulae plenae	musae
Acc.	poetam	terram gelidam	epistulam plenam	musam
Voc.	poeta	terra gelida	epistula plena	musa
Abl.	poeta	terra gelida	epistula plena	musa

Πληθυντικός αριθμός

Nom.	poetae	terrae gelidae	epistulae plenae	musae
Gen.	poetarum	terrarum gelidarum	epistularum plenarum	musarum
Dat.	poetis	terris gelidis	epistulis plenis	musis
Acc.	poetas	terras gelidas	epistulas plenas	musas
Voc.	poetae	terrae gelidae	epistulae plenae	musae
Abl.	poetis	terris gelidis	epistulis plenis	musis

Χρονικές αντικαταστάσεις

ΕΝΕΣΤ.	exulat	scriptitat	sunt	desiderat	deplorat
ΠΑΡΑΤ.	exulabat	scriptitabat	erant	desiderabat	deplorabat
ΜΕΛΛ.	exulabit	scriptitabit	erunt	desiderabit	deplorabit
ΠΑΡΑΚΕΙΜ.	exulavit	scriptitavit	fuerunt/fuere	desideravit	deploravit
ΥΠΕΡΣ.	exulaverat	scriptitaverat	fuerant	desideraverat	deploraverat
ΣΥΝΤ. ΜΕΛΛ.	exulaverit	scriptitaverit	fuerint	desideraverit	deploraverit

ΕΝΕΣΤ.	narrat	excruciant	repugnat	est
ΠΑΡΑΤ.	narrabat	excruciabant	repugnabat	erat
ΜΕΛΛ.	narrabit	excruciabunt	repugnabit	erit
ΠΑΡΑΚΕΙΜ.	narravit	excruciaverunt/-ere	repugnavit	fuit
ΥΠΕΡΣ.	narraverat	excruciaverant	repugnaverat	fuerat
ΣΥΝΤ. ΜΕΛΛ.	narraverit	excruciaverint	repugnaverit	fuerit

Ι. Συντακτική ανάλυση

1. **Ovidius poeta in terra Pontica exulat.**

Κύρια πρόταση κρίσεως.

exulat: ρήμα,

Ovidius: υποκείμενο στο ρήμα,

poeta: παράθεση στο *Ovidius*,

in terra: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός στάσης σε τόπο,

Pontica: επιθετικός προσδιορισμός στο *terra*.

2. **Epistulas Romam scriptitat.** Κύρια πρόταση κρίσεως.

scriptitat: ρήμα,

Ovidius: υποκείμενο στο ρήμα,

Epistulas: αντικείμενο στο *scriptitat*,

Romam: αιτιατική που δείχνει κατεύθυνση σε τόπο.

3. **Epistulae plenae querelarum sunt.**

Κύρια πρόταση κρίσεως.

sunt: ρήμα,

Epistulae: υποκείμενο στο ρήμα,

plenae: κατηγορούμενο στο *Epistulae* μέσω του *sunt*,

querelarum: γενική αντικειμενική στο *plenae*.

4. **Romam desiderat.** Κύρια πρόταση κρίσεως.

desiderat: ρήμα,

Ovidius: υποκείμενο στο ρήμα,

Romam: αντικείμενο στο ρήμα.

5. **fortunam adversam deplorat.** Κύρια πρόταση κρίσεως.

deplorat: ρήμα,

Ovidius: υποκείμενο στο ρήμα,

fortunam: αντικείμενο στο *deplorat*,

adversam: επιθετικός προσδιορισμός στο *fortunam*.

6. **Narrat de incolis barbaris et de terra gelida.** Κύρια πρόταση κρίσεως.

Narrat: ρήμα,

Ovidius: υποκείμενο στο ρήμα,

de incolis, de terra: εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αναφοράς,

barbaris: επιθετικός προσδιορισμός στο *incolis*,

gelida: επιθετικός προσδιορισμός στο *terra*.

7. **Poetam curae et miseriae excruciant.**

Κύρια πρόταση κρίσεως.

excruciant: ρήμα,

curae, miseriae: υποκείμενα στο ρήμα,

Poetam: αντικείμενο στο *excruciant*.

8. **Epistulis contra iniuriam repugnat.**

Κύρια πρόταση κρίσεως.

repugnat: ρήμα,

Ovidius: υποκείμενο στο ρήμα,

contra iniuriam: εμπρόθετος επιρρημα-

τικός προσδιορισμός της εναντίωσης,

Epistulis: αφαιρετική οργανική του μέ-
σου.

9. **Musa est unica amica poetae.** Κύρια
πρόταση κρίσεως.

est: ρήμα,

Musa: υποκείμενο στο ρήμα,

amica: κατηγορούμενο στο *Musa* μέ-
σω του *est*,

unica: επιθετικός προσδιορισμός στο
amica,

poetae: γενική κτητική στο *amica*.

► ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ του μαθήματος

A. Τα ουσιαστικά

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
Κύρια	Τα ουσιαστικά που δηλώνουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, πράγμα κ.λπ.	Ovidius
Προσηγορικά	Όσα δηλώνουν ένα σύνολο από όμοια είδη.	Poeta
Αφηρημένα	Όσα δείχνουν μια κατάσταση, ιδιότητα κ.λπ.	Fortuna
Συγκεκριμένα	Όσα δηλώνουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, πράγμα κ.λπ.	Ovidius

α' κλίση ουσιαστικών

Η α' κλίση περιλαμβάνει αρσενικά και θηλυκά που λήγουν σε -a στην ονομαστική του ενικού. Τα περισσότερα είναι θηλυκού γένους με εξαίρεση όσα δηλώνουν φυσικό αρσενικό γένος π.χ. *nauta-ae* = ο ναύτης.

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Nom.	naut -a	miseria	naut -ae	miseriae
Gen.	naut -ae	miseriae	naut -arum	miseriarum
Dat.	naut -ae	miseriae	naut -is	miseriis
Acc.	naut -am	miseriam	naut -as	miserias
Voc.	naut -a	miseria	naut -ae	miseriae
Abl	naut -a	miseria	naut -is	miseriis

Παρατηρήσεις:

1. Η δοτική και η αφαιρετική πληθυντικού των θηλυκών ονομάτων *dea* (=θεά) και *filia* (=κόρη) σχηματίζεται με την κατάληξη *-abus*, όταν πρέπει να γίνει διάκριση από τις όμοιες αντίστοιχες πτώσεις των δευτερόκλιτων αρσενικών *deus* (=θεός) και *filius* (=γιος), δηλαδή **deis/deabus** και **filiis/filiabus**.
2. Κάποια ουσιαστικά της α' κλίσης έχουν μόνο πληθυντικό αριθμό π.χ. *divitiae-arum* = τα πλούτη.

Β. Οριστική Ενεστώτα του ρήματος *sum*

sum
es
est
sumus
estis
sunt

Γ. Οριστική ενεργητικού Ενεστώτα α' συζυγίας

am-o
am-as
am-at
am-amus
am-atis
am-ant

► Ασκήσεις εμπέδωσης**▪ Γραμματική**

- 1** Σημειώστε σωστό ή λάθος, αν θεωρείτε ότι είναι σωστή ή λανθασμένη η πρόταση που σας δίνεται με βάση το κείμενο.

I. *Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat.*

Το *terra* είναι ονομαστική ενικού.

II. *Epistulae plenae querelārum sunt.*

Το *plenae* είναι γενική ενικού.

III. *Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā.*

Το *terra* είναι αφαιρετική ενικού.

IV. *Musa est unica amīca poëtae.*

Το *poetae* είναι γενική ενικού.

Σωστό	Λάθος
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- 2** Να αντιστοιχίσετε τα ουσιαστικά της στήλης Α' με τις αντίστοιχες πτώσεις της στήλης Β'.

A'
i) *poeta*
ii) *fortunam*
iii) *epistulae*
iv) *barbaris*
v) *terra*

B'
a) ονομαστική πληθυντικού
b) ονομαστική ενικού
c) αφαιρετική ενικού
d) αιτιατική ενικού
e) αφαιρετική πληθυντικού

3 Να μεταφέρετε στον άλλο αριθμό τις παρακάτω προτάσεις.

Poeta in terra gelida exulat. _____

Poeta epistulam scriptitat. _____

Epistulae plenae querelarum sunt. _____

Poeta fortunam adversam deplorat. _____

Musae sunt unicae amicae poetae. _____

4 Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο ρήματος.

Ovidius poeta _____ (sum).

Adversa fortuna poetam _____ (excrucio).

Poetae terras gelidas non _____ (amo).

Ovidius epistulam _____ (scriptito).

Ovidius _____ (narro) de terra gelida.

► ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ του μαθήματος**A. Οι προσδιορισμοί****Ονοματικοί προσδιορισμοί**

- ✓ ομοιόπτωτοι
- ✓ ετερόπτωτοι

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί

- ✓ επιρρήματα
- ✓ εμπρόθετοι προσδιορισμοί
- ✓ επιρρηματικές προτάσεις
- ✓ επιρρηματικές μετοχές

Ονοματικοί – ομοιόπτωτοι – προσδιορισμοί

1. **Επιθετικός προσδιορισμός:** είναι επίθετα που προσδίδουν στο ουσιαστικό που προσδιορίζουν μια σταθερή και μόνιμη ιδιότητα.

Π.χ. terra **gelida**

2. **Κατηγορηματικός προσδιορισμός:** επίθετα που προσδίδουν στο ουσιαστικό που προσδιορίζουν μια παροδική ιδιότητα.

Π.χ. **siccis** oculis

- Το επίθετο, ως επιθετικός ή κατηγορηματικός προσδιορισμός, συμφωνεί με το ουσιαστικό στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση, και κανονικά βρίσκεται μετά το ουσιαστικό, π.χ. de terrā **gelidā**.

Β. Οι προθέσεις

1. **in+ αφαιρετική:** δηλώνει στάση σε τόπο
2. **in+ αιτιατική:** δηλώνει κίνηση σε τόπο
3. **de+ αφαιρετική:** δηλώνει την αναφορά
4. **contra+ αιτιατική:** δηλώνει την εναντίωση

► Ασκήσεις εμπέδωσης

▪ Συντακτικό

► Να επιλέξεις για κάθε πρόταση τη σωστή από τις προτεινόμενες απαντήσεις.

1) in terra **Pontica** exulat

- α. ☐ κατηγορηματικός προσδιορισμός στο terra
- β. ☐ επιθετικός προσδιορισμός στο terra
- γ. ☐ επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου

2) narrat **de terra** gelida.

- α. ☐ εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου
- β. ☐ εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς
- γ. ☐ επιθετικός προσδιορισμός.

Γ. Ενδεικτικές ασκήσεις μετασχηματισμού

1. Μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική.

Ενεργητική σύνταξη	Παθητική σύνταξη	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ-ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
Poetam curae et miseriae excruciant.	<i>Poeta curis et miseriis excruciat.</i>	– Το ρήμα της ενεργητικής το μετατρέπουμε σε ρήμα παθητικής φωνής. – Το υποκείμενο του ρήματος που βρίσκεται σε ονομαστική το μετατρέπουμε σε ποιητικό αίτιο. – Το αντικείμενο του ρήματος σε αιτιατική το μετατρέπουμε σε υποκείμενο σε πτώση ονομαστική.
Romam desiderat et fortunam adversam deplorat.	<i>Roma desideratur et fortuna adversa deploratur a poeta.</i>	

2. Πλάγιος λόγος – απαρεμφατικές συντάξεις.

Πρόταση	Απαρεμφατική σύνταξη	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ Τα ρήματα των ανεξάρτητων προτάσεων κρίσεως τρέπονται σε ειδικά απαρέμφατα. Το υποκείμενο των ρημάτων γίνεται το υποκείμενο των ειδικών απαρεμφάτων και μπαίνει σε πτώση αιτιατική .
Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat.	Scriptor dixit Ovidium poetam in terra Pontica exulare.	
Epistulas Rōmam scriptitat.	<i>Scriptor dixit Ovidium epistulas Romam scriptitare.</i>	
Epistulae plenae querelārū sunt.	<i>Scriptor dixit epistulas plenas querelarum esse.</i>	
Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat.	<i>Scriptor dixit Ovidium Romam desiderare et fortunam adversam deplorare.</i>	
Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā.	<i>Scriptor dixit Ovidium narrare de incolis barbaris et de terra gelida.</i>	
Poëtam curae et miseriae excruciant.	<i>Scriptor dixit poetam curas et miserias excruciare.</i>	
Epistulis contra iniuriam repugnat.	<i>Scriptor dixit Ovidium epistulis contra iniuriam repugnare.</i>	

3. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τόπου.

1. in terra = στάση σε τόπο in terram = κίνηση σε τόπο ex terra = απομάκρυνση από τόπο	ΣΤΑΣΗ ΣΕ ΤΟΠΟ 1) in + αφαιρετική: Ovidius poeta in terra Pontica exulat. 2) Απρόθετη αφαιρετική για όνομα πόλης γ' κλίση : ...quod Neapoli iacebat. 3) Απρόθετη αφαιρετική για όνομα πόλης πληθυντικού αριθμού σε οποιαδήποτε κλίση :quod Athenis iacebat. 4) Απρόθετη γενική για όνομα πόλης ενικού αριθμού α' και β' κλίση :quod Romae iacebat.
--	---

2. Romam = κίνηση σε τόπο Romae = στάση σε τόπο Roma = από τόπο κίνηση	ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΤΟΠΟ 1) Απρόθετη αιτιατική για όνομα πόλης α' κλίση: <i>epistulas Romam scriptitat.</i> 2) <i>ad</i> + αφαιρετική: <i>Aeneas ad Italiam navigat.</i> 3) <i>in</i> + αιτιατική: <i>Aeneas in Italiam navigat.</i> 4) <i>de</i> + αφαιρετική (κίνηση από τόπο): <i>hostes de collibus advolare sollent.</i> 5) <i>ex</i> + αφαιρετική (κίνηση από τόπο): <i>Brutus ex vulnere cultrum extraxit.</i>
---	--

Επαναληπτικές ασκήσεις στο μάθημα Ι

Α. Ασκήσεις ως προς το περιεχόμενο του κειμένου

- 1** Με βάση το περιεχόμενο του κειμένου να σημειώσετε για τις παρακάτω προτάσεις ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ αιτιολογώντας την απάντηση με παραπομπή από το κείμενο.

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
I. Ovidius poëta in terrā Pontica non exulat.	☐	☐	
II. Bello contra iniuriam repugnat.	☐	☐	
III. Musa non est unica amīca poëtae.	☐	☐	

- 2** Συμπληρώστε τα κενά επιλέγοντας τη σωστή απάντηση με βάση το περιεχόμενο του κειμένου.

- I. Ovidius _____ est.
a. poeta b. scriptor c. incola
- II. _____ desiderat.
a. terra Pontica b. Romam c. patriam
- III. Musa _____ poetae est.
a. amica b. barbara c. gelida

- 3** Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο του κειμένου με δικά σας λόγια.

- 4** Να σημειώσετε ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις με βάση το εισαγωγικό σημείωμα για το κείμενο.

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
I. Ο Οβίδιος υπήρξε σπουδαίος ιστορικός.	☐	☐
II. Ο Οβίδιος πεθαίνει, αφού επέστρεψε από την εξορία, στην Ιταλία.	☐	☐
III. Ο Οβίδιος ασχολήθηκε και με τη διδακτική ποίηση.	☐	☐

B. Ασκήσεις ως προς το λεξιλόγιο του κειμένου

- 1** Προσπαθήστε να συνδέσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τις ετυμολογικά συγγενείς της Β' που προέρχονται από σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
poeta	fortune
fortuna	poet
miseria	exile
contra	miser
exulo	contre

- 2** Με ποιες λατινικές λέξεις του κειμένου συνδέονται ετυμολογικά οι παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής;

Επιστολή _____

Βάρβαρος _____

Ζελές _____

- 3** Να συμπληρώσετε τις προτάσεις επιλέγοντας τη σωστή λατινική φράση κάθε φορά από την παρένθεση.
(*ad hoc*, *casus belli*, *a posteriori*, *a priori*)

- Την απαλοιφή του _____ για ενδεχόμενη απόφαση της Ελλάδας επέκτασης των χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια, από το νέο Πολιτικό Εγγραφο Εθνικής Ασφάλειας της Τουρκίας, εξετάζουν οι αρμόδιες τουρκικές αρχές.
- _____ φορολογικά κίνητρα για μεγάλα επενδυτικά σχέδια.
- «Δεν δύναται _____ να γίνεται λόγος για παράνομη δραστηριότητα των ελεγχόμενων» επισήμανε ο Υπουργός.

4. Η εμπειρία –έστω μια άσχημη εμπειρία– όπως και μια κακή πράξη μπορεί να ανακατασκευαστεί _____ και να γίνει αντιληπτή αλλά και να αξιοποιηθεί ως ευκαιρία για το αντίθετό της. (πηγή: εφ. Καθημερινή)

Γ. Ασκήσεις γραμματικής

- 1 Να μεταφέρετε τις προτάσεις στον άλλο αριθμό.

Poeta sum. _____

Curae et miseriae poetam excruciant. _____

Epistula est plena miseriarum. _____

Incola barbarus est. _____

In terra Pontica incola barbarus est. _____

- 2 Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους γραμματικούς τύπους που λείπουν.

Ενικός αριθμός				
		musa		
terrae				
	epistulae			
				poetam
			amica	

- 3 Να συμπληρώσετε τα κενά με τον σωστό τύπο ρήματος.

Ovidius poeta in terra Pontica _____ (exulo).

Epistulas Romam _____ (scriptito).

Tu (= εσύ) _____ (narro) de incolis barbaris.

Romam nos (= εμείς) _____ (desidero).

Epistulae plenae querelarum _____ (sum).

Δ. Ασκήσεις συντακτικού

- 1 Να διορθώσετε το λάθος σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις αιτιολογώντας την απάντησή σας.

a. Ovidius in terram Ponticam exulat. _____

b. Ovidius epistulae scriptitat. _____

2 Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις του κειμένου.

Epistulas είναι _____ στο _____

Romam είναι _____ στο _____

Curae είναι _____ στο _____

Amica είναι _____ στο _____

3 Σημειώστε ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις με βάση τον συντακτικό ρόλο που έχουν στο κείμενο.

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
I. Το poeta είναι επιθετικός προσδιορισμός στο Ovidius.	☐	☐
II. Το epistulae είναι υποκείμενο στο sunt.	☐	☐
III. Το fortunam είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός.	☐	☐
IV. Το incolis είναι αντικείμενο στο narrat.	☐	☐
V. Το amica είναι κατηγορούμενο.	☐	☐

7ο ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ XVI-XX

ΚΕΙΜΕΝΑ

Magnus timor exercitum occupavit ex vocibus Gallorum ac mercatorum, qui Germanos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute esse praedicabant. Alius alia de causa discedere cupiebat. Nonnulli pudore adducti remanebant. Hi neque vultum fingere neque lacrimas tenere poterant; abditi in tabernaculis aut suum fatum querebantur aut cum familiaribus suis commune periculum miserabantur. Totis castris testamenta obsignabantur. Horum vocibus ac timore paulatim etiam ii, qui rei militaris periti habebantur, perturbabantur.

(...)

Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio consulibus, Lucius Sergius Catilina, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniuravit. Eum clari quidam sed improbi viri consecuti erant. Catilina a Cicerone ex urbe expulsus est. Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulati sunt. Ab Antonio, altero consule, Catilina ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est. Gaius Salustius tradit multos etiam milites Romanos in eidem cruentissima pugna occisos esse, multos autem graviter vulneratos esse.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A Να μεταφράσετε το 2^ο κείμενο (Marco Tullio...vulneratos esse). (μονάδες 20)

B.1 Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύστε τις ακόλουθες προτάσεις σημειώνοντας με ένα X το σωστό ή το λάθος στο αντίστοιχο τετράγωνο. (μονάδες 10)

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
I. Ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρων (106-44 π.Χ.), υπήρξε χωρίς άλλο ένας από τους μεγαλύτερους ρήτορες της αρχαιότητας.	☐	☐
II. Ο Ιούλιος Καίσαρ είναι ο καλλιτέχνης του είδους των απομνημονευμάτων.	☐	☐
III. Ο Κορνήλιος Νέπως, φίλος του Κικέρωνα και του Κατούλλου, εγκαινιάζει στη Ρώμη την ιστοριογραφία.	☐	☐
IV. Ο Πόπλιος Βεργίλιος Μάρων (70-19 π.Χ.) είναι αναμφίβολα ο «εθνικός ποιητής» των Ρωμαίων.	☐	☐
V. Ο Οράτιος καλλιέργησε νέα ποιητικά είδη.	☐	☐

B.2 Με βάση τις γνώσεις σας και το κείμενο XVII να καταγράψετε την κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει οι στρατιώτες του Καίσαρα λίγο πριν πολεμήσουν με τους Γερμανούς. Η απάντησή σας να βασιστεί σε χωρία του κειμένου. (μονάδες 10)

B.3 Με ποιες λέξεις των κειμένων συνδέονται ετυμολογικά οι παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής και της Αγγλικής: (μονάδες 5)

πρόβα _____ ταβέρνα _____
 alter _____ miser _____
 generation _____

B.4 Για κάθε πρόταση που ακολουθεί να επιλέξετε την ορθή λατινική φράση από τις παρακάτω: bona fide, bona fortuna. (μονάδες 5)

- Ένας διπλωμάτης με εμπειρία και διακρίσεις, όπως εσείς, μπορεί να εντοπίσει _____ αν ένα κείμενο είναι μετριοπαθές ή όχι.
- Στους αρχηγούς των κομμάτων η ευχή για τις εκλογές _____.

Γ.1 Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α στήλης με τη γραμματική τους αναγνώριση στη Β στήλη. (μονάδες 10)

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
i. exercitum	a) Γενική πληθυντικού
ii. vocibus	b) Αφαιρετική ενικού
iii. mercatorum	c) Αιτιατική ενικού
iv. viri	d) Αφαιρετική ενικού
v. exercitu	e) Ονομαστική πληθυντικού

Γ.2 Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους τύπους που απουσιάζουν (χρονική αντικατάσταση). (μονάδες 10)

tradit		
	expulus est	vulneratos esse

Γ.3 Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση από τις παρακάτω. (μονάδες 10)

1. Το ουσιαστικό *timor* είναι γένους:
 - a. ☐ αρσενικού
 - b. ☐ θηλυκού
2. Το ουσιαστικό *corporeum* είναι γένους:
 - a. ☐ αρσενικού
 - b. ☐ ουδέτερου
3. Το επίθετο *incredibili* είναι γένους:
 - a. ☐ αρσενικού
 - b. ☐ θηλυκού
4. Το ουσιαστικό *urbe* είναι γένους:
 - a. ☐ ουδέτερου
 - b. ☐ θηλυκού
5. Το ουσιαστικό *proelio* είναι γένους:
 - a. ☐ αρσενικού
 - b. ☐ ουδέτερου

Δ.1 Να χαρακτηρίσετε από συντακτική άποψη τις υπογραμμισμένες λέξεις της κάθε πρότασης. (μονάδες 10)

- i. *Magnus timor exercitum occupavit* **ex vocibus** *Gallorum ac mercatorum*...
- ii. *Horum vocibus ac* **timore** *paulatim etiam ii, qui rei militaris periti habebantur, perturbabantur.*
- iii. *Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio* **consulibus**...
- iv. *Catilina* **ipse** *cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est.*
- v. *Gaius Sallustius tradit multos etiam* **milites** *Romanos in eidem cruentissima pugna occisos esse...*

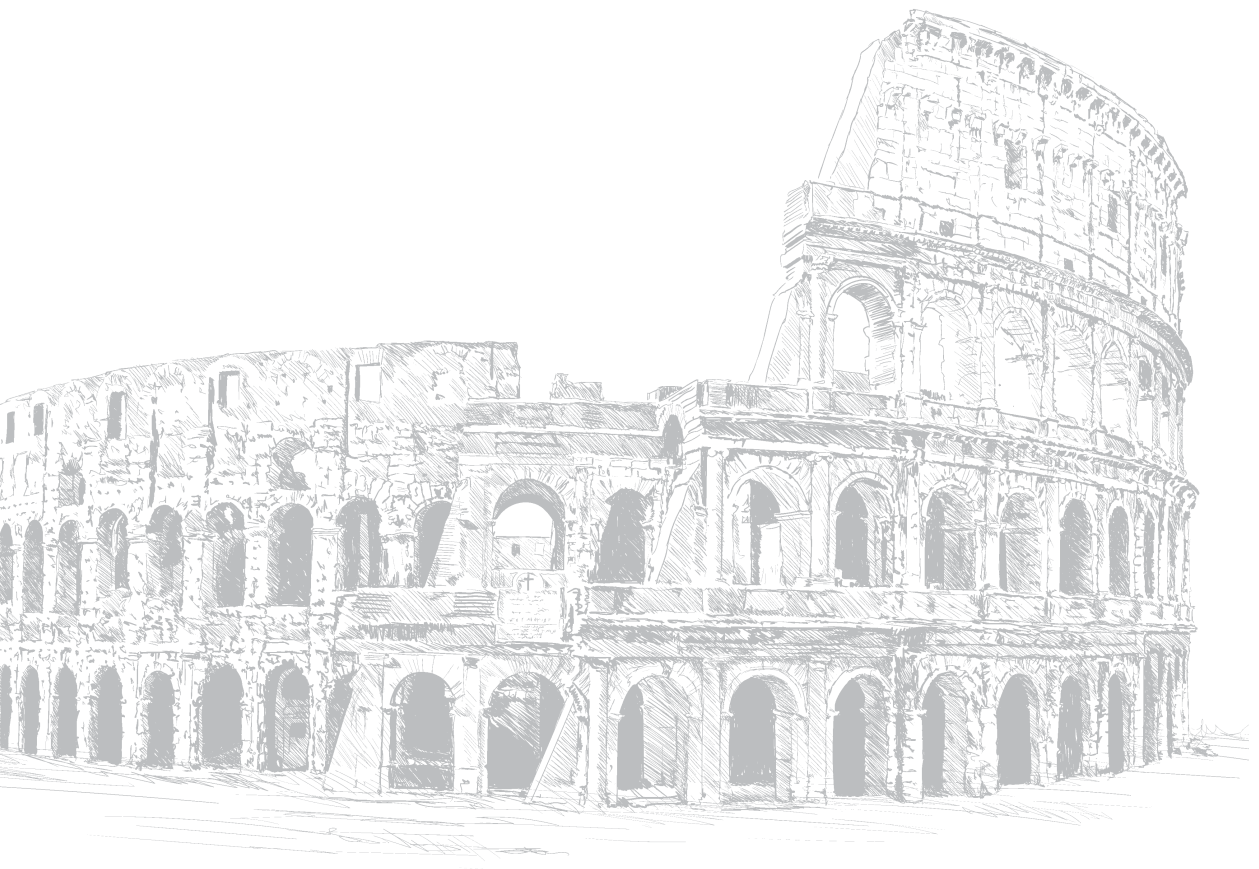
Δ.2 Σημειώστε την ένδειξη στο οικείο πλαίσιο, ανάλογα με το αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες. (μονάδες 10)

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
i. Magnus <i>timor exercitum occupavit</i> είναι επιθετικός προσδιορισμός στο <i>timor</i> .	☐	☐
ii. <i>ex vocibus</i> Gallorum <i>ac mercatorum</i> είναι γενική κτητική.	☐	☐
iii. <i>Alius alia de causa</i> discedere <i>cupiebat</i> είναι αντικείμενο στο <i>cupiebat</i> .	☐	☐
iv. <i>qui rei militaris</i> periti <i>habebantur</i> είναι κατηγορούμενο.	☐	☐
v. Eum <i>clari quidam sed improbi viri consecti errant</i> είναι αιτιατική κίνησης σε πρόσωπο.	☐	☐

Παράλληλα κείμενα

στοιχεία πολιτισμού

Ι. Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Με αφετηρία τη φράση «*Musa est unica amica poetae*» και αξιοποιώντας στοιχεία από τα παρακάτω παράλληλα κείμενα να γράψετε ένα κείμενο στα ΝΕ 100-120 λέξεων, στο οποίο αναφέρεστε στον ρόλο της Μούσας για την έμπνευση των ποιητών και την ποιητική τους δημιουργία. Ποια η σημασία της λέξης «μούσα» στις μέρες μας;

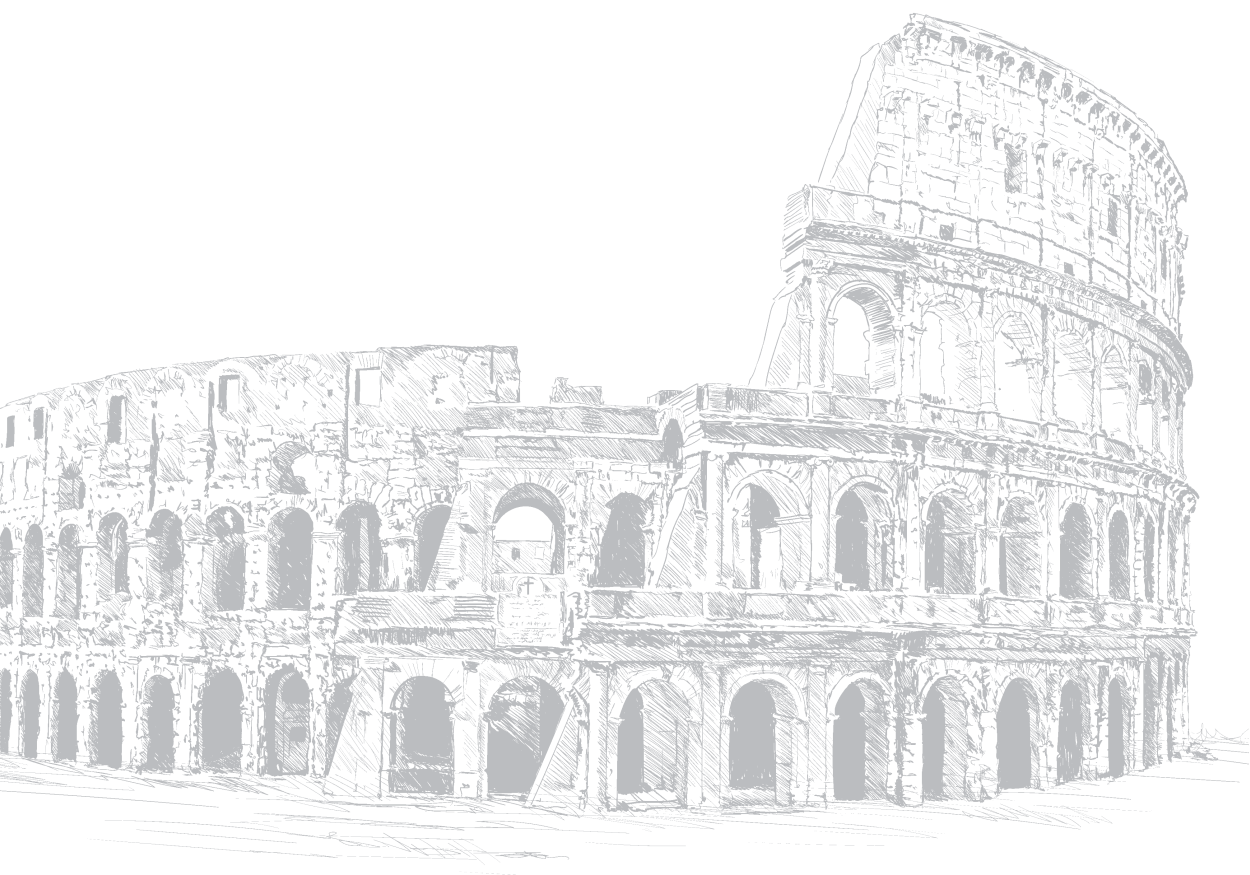
Παράλληλα κείμενα

- α. Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο να μου ανιστορήσεις, που βρέθηκε ως τα πέρατα του κόσμου να γυρνά, αφού της Τροίας πάτησε το κάστρο το ιερό.
(*Οδύσσεια, ραψωδία α, στίχοι 1-2, μρφ. Δ.Ν. Μαρωνίτης, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002*)
- β. Με τις Ελικωνιάδες Μούσες ας αρχίσει το τραγούδι μας [...]
Κάποτε εκείνες δίδαξαν τον Ησίοδο το ωραίο τραγούδι,
την ώρα που βοσκούσε το κοπάδι του,
στου θεϊκού Ελικώνα τις πλαγιές. [...]
(*Εκλογές από τον Ησίοδο, μετάφραση-επιλεγόμενα Δ.Ν. Μαρωνίτης, εκδ. Το Ροδακίό, Αθήνα 1995*)
- γ. Εννέα οι Μούσες, με φωνή μελωδική, θρηγνούσαν συναλλάσσοντας τη μουσική τους.
(*Οδύσσεια, ραψωδία ω, στίχος 60, μρφ. Δ.Ν. Μαρωνίτης, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002*)

Απάντηση

Τόσο στον στίχο *musa est unica amica poetae* όσο και στα παράλληλα κείμενα διαφαίνεται η εξάρτηση των ποιητών από τη Μούσα. Οι ποιητές επικαλούνται τη βοήθεια της Μούσας, υποδηλώνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι αυτή αποτελεί την πηγή της έμπνευσής τους. Το έργο τους οφείλεται στη γνώση που τους παρέχει η θεά. Όπως στο λατινικό κείμενο, έτσι και σε πολλά άλλα κείμενα (*Οδύσσεια, Ιλιάδα, Θεογονία*) οι ποιητές επικαλούνται συχνά τις Μούσες που ήταν προστάτιδες των τεχνών και των επιστημών, προκειμένου να εδραιωθεί στον ακροατή η εντύπωση ότι το έργο τους ήταν θεόπνευστο. Η λέξη μούσα χρησιμοποιείται στις μέρες μας για να δηλώσει ένα πρόσωπο που αποτελεί πηγή έμπνευσης για έναν καλλιτέχνη.

Θεωρία συντακτικού
Θεωρία γραμματικής

α. Θεωρία συντακτικού

ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ

► Τι σημαίνει αυτοπάθεια;

Σημαίνει ότι το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια μεταβαίνει στο ίδιο.
(π.χ. μαθαίνω τον εαυτό μου, γνωρίζεις τον εαυτό σου κ.λπ.)

► Τι συμβαίνει στη λατινική γλώσσα;

Στη λατινική γλώσσα δεν υπάρχει αυτοπαθής αντωνυμία.

► Πώς εκφράζεται η αυτοπάθεια στη λατινική γλώσσα;

Η αυτοπάθεια εκφράζεται με τη χρήση προσωπικής και κτητικής αντωνυμίας.

- Για το α' και το β' πρόσωπο προκειμένου να εκφράσουμε αυτοπάθεια χρησιμοποιούμε:
 1. τις πλάγιες πτώσεις του α' και β' προσώπου και ρήμα ενεργητικής φωνής.
π.χ. amo me = αγαπώ τον εαυτό μου.
 2. Η αυτοπάθεια μπορεί να εκφραστεί και μονολεκτικά με ρήμα παθητικής φωνής αλλά μέσης διάθεσης.
π.χ. (Germani) lacte, caseo et carne nutriuntur... et in fluminibus lavantur. (15).
- Για το γ' πρόσωπο χρησιμοποιούνται:
 1. η κτητική αντωνυμία suus, -a, -um,
 2. η προσωπική se (χρησιμοποιούμε συμβατικά τον τύπο της αιτιατικής, λόγω έλλειψης της ονομαστικής πτώσης).

► Ποια είναι τα είδη της αυτοπαθείας;

Η αυτοπάθεια διακρίνεται σε ευθεία και πλάγια.

ευθεία/άμεση αυτοπάθεια

- Όταν οι αντωνυμίες suus-sua -suum, se αναφέρονται στο υποκείμενο του ρηματικού τύπου από τον οποίο εξαρτώνται.
- ✓ Cassiope, superba forma **sua**, cum Nymphis **se** comparat.

πλάγια/έμμεση αυτοπάθεια

- Όταν οι αντωνυμίες suus-sua -suum, se **δεν** αναφέρονται στο υποκείμενο του ρηματικού τύπου από τον οποίο εξαρτώνται, αλλά στο υποκείμενο του ρηματικού τύπου εξάρτησης της πρότασης.
- ✓ (Cassius) existimavit ad **se** venire hominem.

β. Θεωρία γραμματικής

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Nom.	puell-a	puell-ae
Gen.	puell-ae	puell-arum
Dat.	puell-ae	puell-is
Acc.	puell-am	puell-as
Voc	puell-a	puell-ae
Abl.	puell-a	puell-is

Με ιδιαιτερότητα στην κλίση

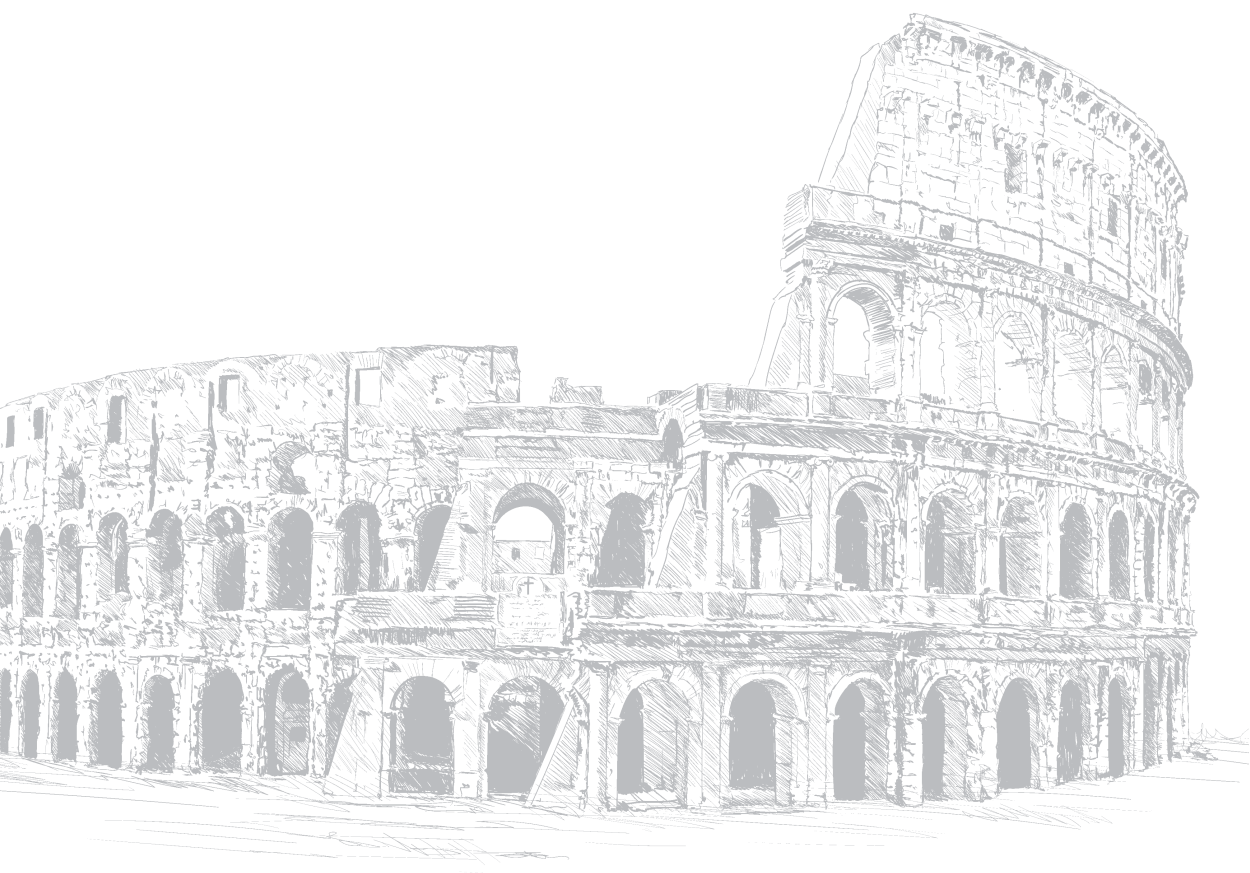
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Nom.	fili-a	fili-ae
Gen.	fili-ae	fili-arum
Dat.	fili-ae	fili-is & fili-abus
Acc.	fili-am	fili-as
Voc	fili-a	fili-ae
Abl.	fili-a	fili-is & fili-abus

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Nom.	de-a	de-ae
Gen.	de-ae	de-arum
Dat.	de-ae	de-is & de-abus
Acc.	de-am	de-as
Voc	de-a	de-ae
Abl.	de-a	de-is & de-abus

Απαντήσεις

α. Ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

β. Ασκήσεων ή κριτηρίων αξιολόγησης

α. Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

ΜΑΘΗΜΑ Ι

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

I. Να προστεθούν οι καταλήξεις που λείπουν στα ονόματα και στα ρήματα:

Ego (εγώ) in terrā barbar..... exul.....

barbara - exulo

Epistula plēn..... querel..... est.

plēna - querelarum

Nos (εμείς) epistulas amīc..... (δοτ. πλ.) scriptit.....

amīcis - scriptitamus

Vos (εσείς) Rōmam desiderā..... et terr..... barbaram deplorā.....

desiderātis - terram - deplorātis

Tu (εσύ) de terrā Pontic..... narra.....

Pontica - narras

Te (εσένα) cura excrucia.....

excruciat

Vos epistulis contra fortūn..... adversam repugnā.....

fortūnam - repugnātis

II. Να χωριστούν σε συλλαβές οι λέξεις της πρότασης: Epistulis contra iniuriam repugnat (βλ. τη Γραμματική και το Επίμετρο).

E-pis-tu-lis, con-tra, in-iu-ri-am, re-pug-nat.

III. Να συμπληρωθούν οι τύποι του sum στις φράσεις:

Tu poēta **es**

Vos poētae **estis**

Ego poēta **sum**

Ille (εκείνος) poēta..... . **est**

Nos poētae..... . **sumus**

Illi (εκείνοι) poētae **sunt**

III. Να μεταφραστεί στα λατινικά η πρόταση:

Η αντίξοχη τύχη βασανίζει τον ποιητή. (Για τη σειρά των λέξεων βλ. το κείμενο και το Επίμετρο).

Fortuna adversa poetam excruciat.

β. Απαντήσεις ασκήσεων και κριτηρίων αξιολόγησης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1 Λατίνων, ινδοευρωπαϊκή, επέκταση, ιταλική, «λατινική».

2 I-Σ, II-Α, III-Σ, IV-Α, V-Σ

3 I-B, II-Γ, III-A

Η ΓΕΝΕΣΗ

ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

1 αυτοφυής / ελληνικής / 240 π.Χ. /
/ Λίβιος Ανδρόνικος / Όμηρος

2 240 π.Χ. / Λίβιος Ανδρόνικος

ΕΠΟΧΕΣ

ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

1 Αντιεπιστημονική / Ως το 100 π.Χ. / 6^ο

2 σελ. 10 σχολ. βιβλίου 1^η §

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

1 I-Σ, II-Σ, III-Α, IV-Σ, V-Α, VI-Σ,
VII-Α, VIII-Σ, IX-Σ, X-Α

2 σελ. 11 σχολ. βιβλίου 2^η §

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

1 έντεχνο / ελληνικών / Ρωμαίος / Έλληνες / Κάτουλλος / Κικέρων / Βιργίλιος

2 a – iii, b- iv, c- ii, d - v, e – i

3 Νεοτέρων / Καλλιμάχου / ποιήματα /
λυρική / επιγράμματα

ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΑ

1 ιστορία / γλώσσα / λόγους / φιλοσοφική / πολιτικής / λογοτεχνικά γένη.

2 I.-Γ, II.-Α, III.-Γ, IV.-Β

3 Κάτουλλος, Λουκρήτιος, Βάρρων

ΑΥΓΟΥΣΤΕΙΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

1 αυγούστειος / Αύγουστος / Μαικήνας /
“mos maiorum” / του λόγου

2 I-Σ, II-Α, III-Σ, IV-Σ, V-Α, VI-Σ,
VII-Α, VIII-Α, IX-Σ, X-Σ

ΜΑΘΗΜΑ Ι

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 I.-Α, II.-Α, III.-Σ, IV.-Σ

2 i-b, ii-d, iii-a, iv-e, v-c

3 Poetae in terris gelidis exulant.
Poetae epistulas scriptitant.
Epistula plena querelae est.
Poetae fortunas adversas deplorant.
Musa est unica amica poetarum.

4 est, excruciant, amant, scriptitat, narrat.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ: 1-B, 2-B

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A. Ως προς το περιεχόμενο του κειμένου

1 I.-Α (in terra Pontica exulat)

II.-Α (epistulis)

III.-Α (est)

2 I.-a, II.-b, III.-a

3 δες σελ. 18 B

4 I.-Α, II.-Α, III.-Σ

B. ως προς το λεξιλόγιο του κειμένου

1 poeta- poet, fortuna- fortune, miseria-
miser, contra- contre, exulo-exile